FRANC. ERN. BRUCKMANNI, MED. DOCT. ACAD. CÆSAR. NAT. CUR. ET SOC. REG. PRUSS. SCIENT...

FRANCISCI ERNESTI BRÜCKMANNI,

MED. DOCT. &c.

EPISTOLA ITINERARIA XIV.

DE

REMEDIIS QVIBVSDAM ODONTALGICIS,

AD

VIRVM EXCELLENTISSIMVM ATQVE DOCTISSIMVM DOMINVM,

DOMINVM

CHRISTOPH. JAC. TREW,

MED. DOCT. REIPVBL. NORINBERGENS. PHYSICVM ORDINARIVM, ANATOM. PROFES. ET ACAD. CÆS. NAT. CVRIOS. COLLEG.

LONGE CELEBERRIMVM,

FAVTOREM ET AMICVM HONORATISSIMVM.

WOLFFENBUTTELÆ,

ANNO CHRISTI MDCCXXIX.

VIR EXCELLENTISSIME

ATQVE

DOCTISSIME,

FAVTOR ET AMICE

HONORATISSIME!

INter varia in itineribus audita & admodum laudata dolores dentium vehementiſſimos ſiſtentia & ſopientia remedia, partim ut probata & ſecura, partim ut ridiculoſa, ſuperſtitioſa & merito plane ut nociva rejicienda & ſequentia enumerare placet. Si quis primo, Ὀδονταλγία vexatur, de collo ſuſpendat demortui hominis dentem, mox ſolatium ex hoc amuleto, ſi verum, ſentiet; citius autem adhuc vim ſuam exercere laudatur anodynam, ſi faba perforata, cujus foramini pediculus vivus immiſſus, foraminibusque ab utroque latere cera clauſis, cum

ſupra dicto ſimul amuleto pannô ſericeô includeretur, & de collo ſuſpenſa geſtentur. Mentionem remedii hujus, licet maxime abſurdi, injecit quoque ſuis ſic dictis centum artificiis Antonius Mizaldus. Num. III. Virgo quædam Viennenſis nobis retulit ſe ſæpius dolores ſibi dentium perſanaſſe remedio quodam piperato, nempe ſumſiſſet, burſulam pipere in mortario fractô & contuſô repletam, hanc in cochlear quoddam frumenti ſpiritu refertum poſuiſſet, igneque candelæ accendiſſet, poſtquam vero in auras abiiſſet, flamma, burſulam dendi dolenti, calidam adhuc, nunquam non ſummo cum levamine admoviſſet; eadem quoque ad tollendam dentium podagram ſumme laudabat cucurbitas cum ſcarificatione in dorſo & brachiis; hoc remedii genus in plethoricis non contemnendum. Alia honeſta matrona odontalgiam ſibi ſiſtebat, dum cruſtam panis denti dolenti admoveret, quam toties, quoties ſalivâ madida & emollita erat cruſta, aliâ durâ, quam de novo ſemper dentibus applicabat, mutabat; eſt ad minimum medicamentum innoxium, ſi non prodeſt, non nocet. Porro nobis laudatum fuit acetum, in quo caryophylli aromatici contuſi coquendi, hocque calidum in iſto oris latere, in quo dolor maximopere ſævitiam ſuam exerceret, tenendum. Semina Coccognidii, Germ. Steffens-Körner, in pulverem contuſa, parvoque ſacculo incluſa, denti cavo & carioſo dolenti admota, momento citius omnem afferunt & abigunt dolorem dentium vel moleſtiſſimum. Odontalgiam, à catarrhis ortam, maxime ſolantur ſuffumigia ad dentes admiſſa ex ligno Saſſafras fragranti confecta ſuperque carbones vivos injecta. Obſtetrix quædam Viennenſis ſequens arcanum, uti vocabat, gravidis, de dolore dentium querulis, commendabat, raſuram nempe ligni modo dicti Saſſafras ut in vini & aquæ anatica parte decoquerent, decoctô vero hôc calido dentes in ore foverent, usque dum dolor abiret. Ex relatione cujusdam Sub-Prioris habemus ſequens: ſi dentes & gingivæ membro virili vulpis ex ſiccato fricarentur, dolores dentium pacarentur. Alumen ſecum geſtatum præſervat ab odontalgia. Dentiſcalpium ex ligno ſuggeſtus, de quo nullum mendacium verbi divini miniſter unquam loquutus ſit, dentium dolorem ſiſtit, ſi ad cruendationem usque hôc gingiva laceſſita fuerit; ſed, ut verum fateamur, quodcunque dentiſcalpium, ex quocunque ligno vel materiâ quâcunque demum paratum & confectum ſit, hoc modo dolores dentium ſedare poteſt, nam ſi gingiva & tunica dentium, nervoſa & glanduloſa, quæ dentes cum gingiva

giva & alveolis combinat & unit, vulnusculis & dilaceratione a lympha acri stagnante, quæ nervos dentium mordet iisque molesta est, & à sanguine condensato liberantur, cessat dolor. Par ratio est istius trabis Islebiensis de domo B. D. Mart. Lutheri adhuc superstitis, ex cujus ligno superstitiosa gens dentiscalpia findit, scindit, in eundemque finem ad sistendos dentium dolores adhibet. Lectus quidam in Castello Wartburg asservatur & dicitur fuisse S. Elisabethæ, licet Paullini in Zeitkürtz: erbaulichen Lust Part. II. p. 150. monstrat, istum lectum non ante CCCC annos factum, consequenter non esse vel fuisse istum, in quo dicta Diva quondam dormierit; hujus segmenta & festucæ laudantur quoque a superstitiosis in dentium Podagra. Hoc vero certum, inquit Paullini l. c. ibi quondam habitasse hospitem publicum, Georg Rudolff vocatum, hic nebulo quibusdam Romanæ ecclesiæ addictis, qui festucas de lecto sancto S. Elisabethæ anxie cuperent, segmenta quædam & fragmenta de sella sua familiari, quam premere solebant podices, admodum care & magnô pretiô vendit, quibus statim dentes gingivasque scalpserint, non absque tamen doloris dentium summo levamine. Hactenus ille. Infusum vel decoctum herbæ & florum Millefolii vulgaris calidum interne instar Thée, & externe ad colluitionem oris gingivarumque adhibitum, summopere in dentium dolore deprædicabat Nobilis quædam Domina Ratisbonensis. Alibi quoque scedulam contra dentium dolorem accepimus, in qua sequens distichon:

Strigiles, falcésque dentatæ,
Dentium dolorem persanatæ.

Das ist:

Striegel und Sicheln von eisernen Zähnen/
Sollen die Zähne von Schmertzen entwehnen.

Porro ℞. olei Caryophyll. rectif. ℥ij. solve in hoc Camphoræ gr. XV. & adde spiritus Terebinth. ℥ij. hujus mixturæ una vel altera guttula gossypiô excepta carioso & cavo denti indita, momento citius odontalgiam curat; hoc est sequens medicamentum odontalgicum non contemnen-

temnendum est, nempe ℞. Aq. apoplect. spirituos. ℥j. Camphor. ℈j. solutis adde Aq. Rorismarin. ℥j. M. hujus aquæ aliquot guttæ moribus attractæ fugant omnem dentium dolorem. Sunt, qui bulbum Allii sativi dimidium contundunt, admiscendo Croci cutelli cuspidem, & inde emplastrum parant, quod carpo manus, in latere dentis dolentis, admovent, affirmantque XXIV. horarum spatio solatium exoptatum adesse; si forte emplastrum vesicas excitat, acu statim istas aperiunt, lympham extravasatam exprimunt, & butyro non salito inungunt. Laudatur ab aliis pes bufonis; it. talpæ viventis dens solo contactu creditur sanare dentium dolores; it. dens cadaveris longa tabe confecti & exstincti, solo attactu pacat dolorem dentium, & deciduos reddit. Pastinacæ marinæ, piscis Gifft-Roche vocati, radius dentium dolori medetur. Masticatio Tabaci Brasiliensis multis dolores dentium fugavit, est medicamentum in hoc affectu maxime laudandum. vid. Jocoseriorum naturæ & artis s. Magiæ naturalis Cent. III. §. LXII. LXIII. IV. it. Theatrum sympatheticum p. 18. Zinziber pulverisatum, in spiritu frumenti maceratum, per nares attractum, dentium dolorem a Catarrhis ortum cito, dum serositates superfluas acres & molestas ex tunica dentium glandulosa attrahit & per narium canales educit, solatur. Esula lactescens, fel ursi Helleborus niger cum melle mixta dolorem non tantum dentium compescunt, sed & dentes a carie & putredine præservant. vid. Deliciar. medic. & chirurgicar. IItes Præsent. p. 134. 135. 137. Dolores dentium cavorum & a carie nigrorum nunquam constanter & firmiter sanantur, recidivi semper fiunt, nisi plane funditus radicitusque eruantur & ex alveolis suis tollantur, dentes; ad curam palliativam, quæ ad tempus quoddam dolorem tantum sistit, commendatur oleum Sabinæ, Caryophyllorum, Cinnamomi, Ligni Sassafras destillatum, oleum ligni Guajaci empyreumaticum, gossypio exceptum & cavitati dentis nigri inditum, hac tamen cum cautela, ne oleum calidum empyreumaticum gingivam attingat, quam alias inflammat, & tumidam reddit, teste propriâ experientiâ; cum fœmina Jenensis, cui hoc foeditum medicamentum commendavimus, non cavitatem dentis tantum, sed & totam gingivarum superficiem hoc oleo inunxisset, paullo post integram oris cavitatem tumorē, loquelam & deglutitionem impedientē, obsessam cum inflammatione ostenderet. Alii cavitatem plumbo vel, quod melius, auro explent, ingressumque aëris & ciborum in cariem ita impediunt. Alii ad hunc scopum instrumen-

to

to ferreo candente cavitatem exurunt & ejus parietes cauterisant, sed sunt remedia saltim palliativa & ad tempus tantum dolorem a dentibus removentia. Laudatur ab aliis opium in dentium cavitatem immissum, sed plerumque parum vel nihil juvat. Sequuntur bina nobis in itineribus pro arcanis vendita remedia odontalgica: ℞. Terr. sigill. r. ℥iiß. Camphoræ in mortario cum binis amygdalis vel gtt. XXIV, plus minus, spiritus vini vel saltim frumenti contusæ; Piper: longi, Zinziberis, caryophyll. aromat: Cubebar: āā ℨij. quodlibet ingrediens separatim per se pulverisatur & demum omnia M. F. pulvis cujus unum vel alterum granum, lentis magnitudine, naribus in latere, in quo nullus dentium dolor, attrahitur, instar pulveris sternutatorii; hic pulvis spatio quadrantis horæ non dentium tantum, sed & capitis dolorem, imo & vertiginem tollit, teste propriâ experientiâ, plus enim vice simplici in doloribus dentium catarrhalibus hunc pulverem optimo cum successu dedimus, interdum autem, cessante dolore, observavimus tumorem gingivarum & malarum criticum & salutarem, sponte iterum cessantem. Alterum, quod sequitur, arcanum odontalgicum medetur cariosis & cavis dentibus, sequentique modo paratur: ℞. Salis Tartari cum parum terræ sigillatæ mixti, conjunctim præterpropter cultri cuspidem, pone in cochlear, affunde aceti vini calefacti q. s. digito probe misce omnia, infunde hoc medicamentum in os tam calidum, quam tolerare, sine oris læsione & ambustione, poteris, & tene in ista oris regione, in qua dolor dentem cavum excruciat, & mox auferet omnem dolorem. Sunt qui Cornu Cervi in fragmenta sectum cum aqua, vino vel aceto parum ebullire sinunt, hocque decocto sæpius, non sine levamine, os eluunt. Alii *dentem cervi* in pulverem calcinant, in aceto exstinguunt & denti cavo indunt. Alii in pollice venam vulgo dictam, die Hufs-Ader in plethoricis secandam commendant. Remediorum odontalgicorum admodum magnam farraginem collegit Christ. Lehmann in Historischen Schau-Platz 2c. p. 597. 495. 90. 894. 884. 882. 901. 914. 906. In fine epistolæ adhuc, joci ridiculi ergo, sequentia dentium remedia, non experta tamen nec probata, addere placet: totum os aquâ frigidâ, quantum capere poterit, repleat æger, podicem autem nudum super tripodem candefactum ponat, aquam tamdiu in ore teneat, donec ebullire & coquere incipiat; sed est medela dentium doloris noxia, periculosa, ipsoque morbo multo gravior. Porro intra dentes arcte claudat nucem Mali Persici, certe durissimam, jubeat lignatorem

rem ſtrenuum ſibi in caput denudatum aſciâ ferreâ ictum fortem pulſare, & quidem ita valide, ut nux intra dentes frangatur, ita tolluntur dentium cruciatus certiſſime; ſed eſt auxilium, ſi ita dicendum, non nocivum tantum, ſed plane lethale. Dentem cavum & carioſum ſibi ipſi quilibet ſequenti encheireſi extrahere poterit: nempe recipiat globulum plumbeum ſclopetis (Flinte) deſtinatum, perforatum, per foramen filum duplicatum admodum longum trahat, unâ fili extremitate dentem carioſum dolentem circumvolvat & arcte liget, altera fili extremitas cum globulo firmiter connexa & pulvere pyrio lege artis in ſclopum brevem (Piſtole) mittatur & in auras jaculetur, ſic dens extrahitur & ex ore ſimul cum globulo in auras ejaculatur. Sed hoc dentifrangibulum, vel potius arcanum dentes exſtirpandi, non ulterius promulgandum, ne circumforaneis & chirurgis, arte dentes extrahendi panem lucrantibus, victus & amictus imminuatur. Sed ſat ſatis de his remediis, noli, rogamus, in malam partem rapere hunc jocum. Vale & me, quod facies, amare perge. Wolffenbüttelæ d. 1 Nov. 1729.

